

Recensioner.

Gunnar Jeanson och Julius Rabe: Musiken genom tiderna. En populär framställning av den västerländska tonkonstens historia. Gebers förl. 280 s. 10 kr.

Det är icke de tvåhundraåttio sidorna, som göra detta arbete förtjänt av epitetet »betydande». Kvantiteten är ju inte så överväldigande. Det är ämnets behandling och framför allt den intressanta epokinledningen, som göra arbetet betydande.

Ehuru det inte är någon mot kyrkomusiken särskilt orienterad musikhistoria, erbjuder den icke desto mindre ovanligt mycket av intresse för den, som huvudsakligen intresserar sig för kyrkans musik. Dess framställning av den gregorianska kyrkosången är synnerligen intressant och vittnar om både god förståelse för denna icke för alla lättillgängliga musik och en grundlig insikt i dess teori och i de senaste forskningsresultaten angående gregoriansk musik. Framställningen stöder sig ofta på den kände forskaren på detta område, Peter Wagner. Författarna äga på varje punkt en ovanlig förmåga att göra föremålet för deras behandling tillgänglig för läsaren. Detta är av stor betydelse särskilt på denna punkt, där, såsom det också framhålles, den vid den efterwagnerska musikens bullrande orkester och moderna harmonik vanda människan har svårt att finna musikaliska skönhetsvärden. Att så är förhållandet, beror på ett faktum, som synnerligen energiskt framhålles av auktorerna, nämligen att den gregorianska sången har ett orientalistiskt ursprung. Den härstammar från den synagogala sången samt från den syriska och iranska och väl även från den armeniska folksången, under det att den saknar beröringspunkter med den grekiska musiken.

Nästa epok inom kyrkans musik börjar omkring år 800, då den polyfona musiken börjar vinna utbredning, framför allt i Nederländerna. Denna polyfona musik avslutas med Josquin de Près och Palæstrina. Härigenom vinner man en synnerligen dekorativ avslutning av denna epok.

Ytterst intressant är behandlingen av de båda parallellföreteelserna opera och oratorium. Det framgår fullt tydligt av framställningen, att liksom operan framspang ur de kyrkliga skådespelen och passionerna och därvid var påverkad av dessa, så återverkar dess monoida musik på kyrkans. Arian tränger in i gudstjänsten. Det personliga och subjektiva undantränger den »transcendentala» musiken. Känslan tager intelligensens plats, och

det objektiva och upphöjda ersättes med det subjektiva och upplevbara eller upplevda. På samma gång råkar den lutherska psalmen i dekadans genom den från pietismens sångböcker sig utbredande andliga sången. Den var söt och sentimental i melodien och vekligt lösaktig i harmonierna. Den lutherska koralems manliga kärvhet avlöses av en feminin känslighet. Då kommer Bach såsom räddaren av kyrkans musik. Det objektiva, evighetspräglade, överpersonliga kommer åter till synes. Intellectet uttränger den sentimentala känslösamheten. Den känsla, som bevaras, är den ödmjuka andaktskänslan inför den Helige. Den biografi över Bach, som avslutar detta första band, är ypperlig och har vid sin sida en annan därmed fullt jämförlig av Händel, barockens genialiske mästare.

Detta på en gång underhållande och vetenskapligt exakta arbete förtjänar spridning, inte minst för dess ypperliga behandling av kyrkomusiken.

Gunnar Rosendal.

Vår Sång. Utgiven av Sveriges Körförbund. Red.: S. Appelquist, Jönköping. Nr 2—3, 1927.

Såsom en festskrift till och såsom en erinran om den allmänna svenska sångfest, som förra året anordnades av Sveriges Körförbund, utgavs en tidskrift, benämnd: Vår Sång. Jämte skildringar från festen och från arbetet inom de olika till förbundet anslutna hembygdskörerna förekomma däri även meddelanden från grannländernas profankörssammanslutningar. Tidskriften, som under innevarande år skall utgivas såsom stående tidning med 10 nummer, utgör närmast en motsvarighet till Manskörsförbundets äldre organ. Det ger en intressant inblick i det energiskt arbetande förbundets liv. A. A.

Rudolf Otto, Gustav Mensching, René Wallau: Liturgische Blätter für Prediger und Helfer. Reihe II, Heft 3, 4. Leopold Klotz, Gotha. Pris Mk. 1:60 och 2:— resp.

Redan vid tidigare tillfällen hava i denna tidskrifts spalter dessa »Liturgiska Blad» blivit omnämnda (se sid. 95 och 121 årg. 1927). De hava utgått från den liturgiska riktning, som i professor Rudolf Otto i Marburg har sin ledare. På kort tid har ett stort antal häften innehållande reformförslag till gudstjänstordningar av allehanda slag utgivits. För en svensk läsare synas de huvudsakligast ha intresse

såsom uttryck för den uppjagade fart, med vilken man nu i Tysklands evangeliska kretsar fabricerar dylika gudstjänstordningar. Man behöver väl hålla i minnet, vad en av utgivarna av dessa häften, Lic. Mensching, skriver i förordet till det allra sista: »Ingenting ligger oss fjärrare än att vilja erbjuda någonting slutgiltigt, som kritiklöst skulle kunna övertagas. Fastmer är det vår önskan att giva eggelse åt dem, som kunna göra det bättre än vi. Vi ville erbjuda det mångahanda av berättigade förslag till utgestaltningar utan hänsyn till det enskildas 'riktning'». I det sist utkomna häftet äro samlade ett flertal konfirmationsritual, och bland författarna märkas åtskilliga av de mest omtalade av de liturgiska riktningarnas ledare: Lic. Wallau i Frankfurt a. M. och Lic. Horn, Berlin, må här nämnas. Ganska påfallande är, att man ofta utesluter församlingssången och låter den ersättas av en i korus läst psalmvers eller ett bibelord. Det näst sista häftet utgör en samling bönepsalmer för läsning och ordnade i anslutning till det av Otto, efter Linderholm, reviderade kyrkoåret. Samlingen är utförd av Lic. Knevels, som tidigare sammanställt nyare religiös poesi. Samlingen har sitt intresse, enär den bjuder den yngre, ehuru icke den yngsta, religiösa diktningens alster i Tyskland.

A. A.

Melodier till Svenska Mässan. Utdrag för församlingens bruk ur 1923 års Missale. Stockholm, Diakonistyrelsens förlag, 1928. Häft. kr. 0: 75, inb. kr. 1: 25.

Det är det liturgiska bihanget till förlagets kända koralpsalmbok, som nu utgivits separat, och man är förlaget stor tack skyldig härför. Mot redigeringen av denna folkupplaga av missalet torde dock en eller annan anmärkning kunna göras. I första rummet må beklagas, att vid introitus-antifonierna musik upptagits endast för församlingens partier, icke för prästens. Önskar man utföra dessa antifonier såsom växelsång mellan tvenne körer — förvisso det lämpligaste sättet, på vilket de kunna utföras — är boken sålunda oduglig. Man hade saklöst kunnat stryka åtskilliga av de tämligen värdelösa alternativen samt i allmänhet nöjt sig med att behålla endast Moréns och Olssons kompositioner. Så hade bokens omfång icke behövt ökas, även om prästens partier medtagits, och församlingen hade knappast känt någon saknad efter det, som den gått miste om. Önskvärt hade ock varit, att ett par av de bättre melodierna till Helig (i mässans början) hade införts, för den händelse man vill låta kören sjunga detta moment. — Det tekniska utförandet är värdadt, och priset, om än icke billigt, så dock icke oskäligt.

K. P.

Meddelanden.

Geheimrat Smend ägnar i Monatschrift für Gottesdienst und kirchliche Kunst (Januarihäftet 1928) några sidor åt en redogörelse för sin »Schwedenfahrt». Utrymmet tillåter icke — i varje fall icke i detta nummer — en granskning av den i flere hänseenden ganska intressanta och mycket sympatiskt hållna artikeln. Vi nöja oss för i dag med att beklaga de icke få missuppfattningar både av vad han hört och sett, som den frejdade författaren gjort sig skyldig till. I all synnerhet smärtnar det oss, att tyskarna genom artikeln få lära sig, att nattvardsfirandet i Sverige är skilt från högmässan på morgonen och »genomgående firas om aftonen».

Från Norge. Generalförsamlingen i Den norske kirkes presteforening har beslutat tillsätta en liturgisk nämnd. Generalförsamlingens centralstyrelse har på möte den 15/11 1927 uppgjort stadgar för nämnden. Enligt dessa skall nämnden bestå av 5 medlemmar. Nämndens uppgift är att genom föreningens centralstyrelse

dels avge utlåtanden i liturgiska frågor, när sådana önskas av kyrkodepartementet eller biskopsmötet, dels för de nämnda myndigheterna framlägga förslag, när sådant befinner sig önskvärt. I § 3 heter det: »Nævnden skal arbeide med vor kirkes liturgiske opgaver saaledes at udviklingen i vort gudstjenesteliv stadig holdes i pakt med vort folks kristenliv med sigte paa at fremme dette, og saaledes at udviklingen ikke sker i brud med, men i sammenhæng med det som hittil er gjort. Videre at sørge for at den norske kirke nyttiggjør sig det tilfang av liturgisk tradition som den almindelige kristne kirke raader over og likeledes det initiativ som vor tid viser paa liturgiens omraade; begge dele i den utstrækning som vore norske kirkeforhold og vort kristenlivs former naturlig kan nytte det til gudslivets fremme. Her blir det nævndens opgave at fremlægge forslag til utbygging av særlige andagtsformer og at arbeide med de — mindre — ændringer som kan være paakrævet i det bestaaende». Enligt § 4 bör nämnden